

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Όρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις

§ 105. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὅποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος: (ἄρτος) λευκός, (οἰκία) ὑψηλή, (ὄπλον) βαρύ.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται τριγενῆ: ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν — ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον — ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεΐα, τὸ εὐθὺ — ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται διγενῆ: ὁ φυγὰς, ἡ φυγὰς — ὁ ἄρπαξ, ἡ ἄρπαξ.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἤτοι μίαν δι' ἕκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα: κακός, κακή, κακόν — βαρύς, βαρεΐα, βαρύ.

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἤτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικατάληκτα: ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον — ὁ, ἡ εὐελπῖς, τὸ εὐελπι.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα: ὁ πένης, ἡ πένης — ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικόν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται τριτόκλιτα: δίκαιος, δικαία, δίκαιον — εὐρύς, εὐρεΐα, εὐρύ.

3) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ': ὁ, ἡ βάνουσσος, τὸ βάουσσον — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

4) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων

A') Δευτερόκλιτα

1. Ἄσυναίρετα

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναιρέτων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς

(θ. καλο-, καλη-, καλο-)			(θ. δικαιο-, δικαία-, δικαιο-)		
καλ-ὸς	καλ-ή	καλ-ὸν	δίκαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον
καλ-οῦ	καλ-ῆς	καλ-οῦ	δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου
καλ-ῶ	καλ-ῆ	καλ-ῶ	δικαί-ω	δικαί-α	δικαί-ω
καλ-ὸν	καλ-ῆν	καλ-ὸν	δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον
καλ-ἐ	καλ-ή	καλ-ὸν	δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον

Πληθυντικὸς

καλ-οὶ	καλ-αὶ	καλ-ὰ	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α
καλ-ῶν	καλ-ῶν	καλ-ῶν	δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων
καλ-οῖς	καλ-αῖς	καλ-οῖς	δικαί-οις	δικαί-αις	δικαί-οις
καλ-οὺς	καλ-ὰς	καλ-ὰ	δικαί-ους	δικαί-ας	δίκαι-α
καλ-οὶ	καλ-αὶ	καλ-ὰ	δίκαι-αι	δίκαι-αι	δίκαι-α

(Βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς **-ος** ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

a. κανονικῶς λήγει εἰς **-η**: σοφός, σοφή — τερπνός, τερπνή. Ἀλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ος** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ, τότε τὸ θηλυκὸν λήγει εἰς **α** μακρὸν (§ 50, 1): νέ-ος, νέ-α — τέλει-ος, τελεί-α νεκρ-ός, νεκρ-ὰ (πλὴν ὄγδο-ος, ὄγδό-η).

b. εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἀρσενικὸν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις: πλούσιαι, πλουσίων (πλούσιοι, πλουσίων) — ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) — μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. ἐκ τῶν εἰς **-ος** ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ος**: (ὄ, ἦ) ἄ-καρπος, (ὄ, ἦ) ἀ-θάνατος, (ὄ, ἦ) ἐπί-τιμος, (ὄ, ἦ) ἐν-δοξος κτλ.

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ειος** ἢ **-ιος** ἢ **-ιμος**: (ὄ, ἦ) βόρ-ειος, (ὄ, ἦ) γαμήλ-ιος, (ὄ, ἦ) δόκ-ιμος.

3) τὰ ἐπίθετα **βάνασος, βάρβαρος, ἡμερος, ἥρεμος, ἥσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος**.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον — ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον — πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

Ὅμοίως τὰ εἰς **-ικος** παρασύνθετα: (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν — (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα: ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον — ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον — ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναιτία ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον — ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.

3. Συνηρημένα

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς							
(θ. χρυσεο-, χρυσεᾶ-, χρυσεο-)				(θ. εὐνοο-, εὐνου-)			
χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσοῦν	ὁ	ἡ	εὐνοῦς	τὸ	εὐνοῦν
χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ	τοῦ	τῆς	εὐνοῦ	τοῦ	εὐνοῦ
χρυσῶ	χρυσῆ	χρυσῶ	τῶ	τῆ	εὐνῶ	τῶ	εὐνῶ
χρυσοῦν	χρυσῆν	χρυσοῦν	τὸν	τὴν	εὐνοῦν	τὸ	εὐνοῦν
Πληθυντικὸς							
χρυσοῖ	χρυσαι	χρυσᾶ	οἱ	αἱ	εὐνοὶ	τὰ	εὐνοα
χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν	τῶν		εὐνων	τῶν	εὐνων
χρυσοῖς	χρυσαις	χρυσοῖς	τοῖς	ταῖς	εὐνοῖς	τοῖς	εὐνοῖς
χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ	τούς	τάς	εὐνοῦς	τὰ	εὐνοα

(Βλ. § 57 κ. ἐ.).

Παρατηρήσεις

§ 114. **Τὰ τρικατάληκτα** συνηρημένα εἰς **-οῦς** ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς **-ῆ**: κυανοῦς, κυανῆ — χαλκοῦς, χαλκῆ. Ἀλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ους** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη **ε** ἢ **ρ**, τότε σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς **-α**: ἐρεοῦς, ἐρεᾶ — κεραμοῦς, κεραμεᾶ — ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. **Δικατάληκτα** συνηρημένα εἰς **-ους** ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις **νοῦς, πλοῦς, ῥοῦς, χροῦς**: ὁ, ἡ κακόνους, τὸ κακόνουν — ὁ, ἡ εὐπλοῦς, τὸ εὐπλουν — ὁ, ἡ εὐροῦς, τὸ εὐρουν — ὁ, ἡ ἄχρους, τὸ ἄχρουν.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς **-πλοῦς** εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσοῦν: ἀπλοῦς, ἀπλῆ, ἀπλοῦν — διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν κλπ.

§ 116. Τῶν δικαταλήκτων συνηρημένων εἰς **-ους** ἐπιθέτων

1) τὸ **-οα** τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον: τὰ εὐπλοα, τὰ ἄχροα·

2) ἡ ἐκ συναιρέσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα: οἱ εὐνοί, εὐχροί (ὅπως π.χ. οἱ ταῦροι).

4. Ἀττικόκλιτα

§ 117. Παραδείγματα ἀττικοκλίτων ἐπιθέτων

Ἐνικός					Πληθυντικός				
(θ. ἰλεω-)									
ὁ	ἡ	ἰλεως	τὸ	ἰλεων	οἱ	αἱ	ἰλεω	τὰ	ἰlea
τοῦ	τῆς	ἰλεω	τοῦ	ἰλεω	τῶν		ἰλεων	τῶν	ἰλεων
τῷ	τῇ	ἰλεω	τῷ	ἰλεω	τοῖς	ταῖς	ἰλεως	τοῖς	ἰλεως
τὸν	τὴν	ἰλεων	τὸ	ἰλεων	τούς	τάς	ἰλεως	τὰ	ἰlea
ᾧ		ἰλεως	ᾧ	ἰλεων	ᾧ		ἰλεω	ᾧ	ἰlea

Παρατηρήσεις

§ 118. Τὰ ἀττικόκλιτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα: ὁ, ἡ ἀξιόχρεως, τὸ ἀξιόχρεων — ὁ, ἡ ἀγήρως, τὸ ἀγήρων — ὁ, ἡ ἔμπλεως, τὸ ἔμπλεων — ὁ, ἡ εὐκερως, τὸ εὐκερων· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέως (πλέα, πλέων)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β' κλίσεως: τὰ ἔμπλεα (ὅπως π.χ. τὰ δίκαια).

Β') Τριτόκλιτα

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα

§ 119. Παραδείγματα τρικαταλήκτων ἐπιθέτων

Ἐνικός					
εὐθὺς-ς	εὐθεῖα	εὐθὺ	ἥμισυ-ς	ἡμίσεια	ἥμισυ
εὐθέ-ος	εὐθείας	εὐθέ-ος	ἡμίσε-ος	ἡμισείας	ἡμίσε-ος
εὐθεῖ	εὐθεία	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμισεία	ἡμίσει
εὐθὺν-ν	εὐθεῖαν	εὐθὺ	ἥμισυ-ν	ἡμίσειαν	ἥμισυ
εὐθὺ	εὐθεῖα	εὐθὺ	ἥμισυ	ἡμίσεια	ἥμισυ

Πληθυντικός

εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμισέ-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισείαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς **-υς** τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύτονα: (βαθύς, βαρύς, εὐρύς, παχύς, ταχύς κτλ.)· βαρύτονα δὲ εἶναι μόνον τὸ **ἡμισυς** καὶ **θηλυς** (θήλεια, θῆλυ). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ε**, μὲ τὴν κατάληξιν **-ια**: (βαρέ-ια) **βαρεῖα**.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εος**) σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνηεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εως**), ὡς

ὁ	ἡ	εὐβοτρυ-ς	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ς	δίπηχυ
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
		κτλ.		κτλ.	κτλ.	κτλ.
οἱ	αἱ	εὐβότρυ-ες	τὰ	εὐβότρυ-α	διπήχεις	διπήχε-α καὶ διπήχη
τῶν		εὐβοτρυ-ῶν	τῶν	εὐβοτρυ-ῶν	διπηχέων	
		κτλ.		κτλ.	κτλ.	

2. Συμφωνόληκτα

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα

Ἐνικός

	(θ. ἀπαντ-)		(θ. χαριεντ-, χαριετ-)		
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἄπαντ-ος	ἀπάσης	ἄπαντ-ος	χαριεντ-ος	χαριέσσης	χαριεντ-ος
ἄπαντ-ι	ἀπάση	ἄπαντ-ι	χαριεντ-ι	χαριέσση	χαριεντ-ι
ἄπαντ-α	ἄπασαν	ἄπαν	χαριεντ-α	χαρίεσσαν	χαρίεν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν

Πληθυντικός

ἄπαντ-ες	ἄπασαι	ἄπαντ-α	χαριεντ-ες	χαρίεσσαι	χαριεντ-α
----------	--------	---------	------------	-----------	-----------

ἀπάντ-ων	ἀπασῶν	ἀπάντ-ων	χαριέντ-ων	χαριεσσῶν	χαριέντ-ων
ἄπα-σι	ἀπάσαις	ἄπα-σι	χαρίε-σι	χαριέσσαις	χαρίε-σι
ἄπαντ-ας	ἀπάσας	ἄπαντ-α	χαριέντ-ας	χαριέσσας	χαριέντ-α
ἄπαντ-ες	ἄπασαι	ἄπαντ-α	χαριέντ-ες	χαριέσσαι	χαριέντ-α

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς	
ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α
ἄκοντ-ος	ἀκούσης	ἄκοντ-ος	ἄκόντ-ων	ἀκουσῶν	ἄκόντ-ων
ἄκοντ-ι	ἀκούση	ἄκοντ-ι	ἄκου-σι	ἀκούσαις	ἄκου-σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκων	ἄκοντ-ας	ἀκούσας	ἄκοντ-α
ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α

(βλ. § 80 κ. έ.).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ἄπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς, πᾶσα, πᾶν (παντός, παντί — πάντες, πάντων) (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101-§ 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον χαρίεις κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἀστερόεις (ἀστερόεσσα, ἀστερόεν), ἰχθυόεις, ὑλήεις, φωνήεις (φωνήεσσα, φωνῆεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα εἰς -ετ: (τοῖς φωνήετ-σι =) φωνήεσι, (ἡ φωνήετ-ια =) φωνήεσσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκών, ἐκοῦσα, ἐκὼν (βλ. § 36, 4 καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν των, οἶον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι — τοῦ, τῆς ἀχάριτος — τὸν, τὴν ἄχαριν κτλ. (βλ. § 82).

ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι — τοῦ, τῆς εὐέλπιδος — τὸν, τὴν εὐελπιν κτλ. — οἱ, αἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, τὸ δίπουν κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1).

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν — τοῦ, τῆς μονόδοντος, τοῦ μονόδοντος κτλ. (βλ. § 81, κ. έ.).

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἶον

ὁ, ἡ βλάξ — τοῦ, τῆς βλακ-ός κτλ., ὁ, ἡ ἄρπαξ — τοῦ, τῆς ἄρπαγ-ος κτλ.

ὁ, ἡ πένης — τοῦ, τῆς πένητ-ος κτλ., ὁ, ἡ φυγὰς — τοῦ, τῆς φυγάδ-ος κτλ.

ὁ, ἡ ἄπαις — τοῦ, τῆς ἄπαιδ-ος κτλ., ὁ, ἡ ἔπηλυσ — τοῦ, τῆς ἐπήλυδ-ος κτλ.

β') Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα

§ 124. α. Τρικατάληκτα

Ἐνικός				Πληθυντικός	
(θ. μελαν-)					
μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαινῶν	μελάν-ων
μέλαν-ι	μελαίν-η	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίνας	μέλα-σι
μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (*τάλαινα, τάλαν*) (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ: *ταχύς, ταχεῖα – πᾶς, πᾶσα – φωνήεις, φωνήεσσα — ἐκών, ἐκούσα – τάλας, τάλαινα*.

2) εἰς τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης: *τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, τάλαινῶν* (βλ. καὶ § 111, 2).

§ 126. β. Δικατάληκτα

Ἐνικός				Πληθυντικός					
(θ. εὐδαιμων-, εὐδαιμον-)				(θ. ἄρρην-, ἄρρεν-)					
ὁ	ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαιμον	ὁ	ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρεν
τοῦ	τῆς	εὐδαίμον-ος	τοῦ	εὐδαίμον-ος	τοῦ	τῆς	ἄρρεν-ος	τοῦ	ἄρρεν-ος
τῷ	τῇ	εὐδαίμον-ι	τῷ	εὐδαίμον-ι	τῷ	τῇ	ἄρρεν-ι	τῷ	ἄρρεν-ι
τὸν	τὴν	εὐδαίμον-α	τὸ	εὐδαιμον	τὸν	τὴν	ἄρρεν-α	τὸ	ἄρρεν
	ῶ		εὐδαιμον		ῶ		ἄρρεν		

Πληθυντικός									
οἱ	αἱ	εὐδαίμον-ες	τὰ	εὐδαίμον-α	οἱ	αἱ	ἄρρεν-ες	τὰ	ἄρρεν-α
	τῶν		εὐδαιμόν-ων		τῶν		ἄρρέν-ων		
τοῖς	ταῖς	εὐδαίμο-σι	τοῖς	εὐδαίμο-σι	τοῖς	ταῖς	ἄρρε-σι	τοῖς	ἄρρε-σι
τούς	τάς	εὐδαίμον-ας	τὰ	εὐδαίμον-α	τούς	τάς	ἄρρεν-ας	τὰ	ἄρρεν-α
	ῶ	εὐδαίμον-ες	ῶ	εὐδαίμον-α		ῶ	ἄρρεν-ες	ῶ	ἄρρεν-α

Ἐνικός					Πληθυντικός				
ὁ	ἡ	ἀπάτωρ	τὸ	ἀπάτορ	οἱ	αἱ	ἀπάτορ-ες	τὰ	ἀπάτορ-α
τοῦ	τῆς	ἀπάτορ-ος	τοῦ	ἀπάτορ-ος	τῶν		ἀπατόρ-ων		
τῷ	τῇ	ἀπάτορ-ι	τῷ	ἀπάτορ-ι	τοῖς	ταῖς	ἀπάτορ-σι	τοῖς	ἀπάτορ-σι
τὸν	τὴν	ἀπάτορ-α	τὸ	ἀπάτορ	τούς	τάς	ἀπάτορ-ας	τὰ	ἀπάτορ-α
	ῶ		ἀπάτορ		ῶ	ἀπάτορ-ες	ῶ	ἀπάτορ-α	

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι καὶ τινὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἷον

ὁ ἦ μάκαρ, τοῦ τῆς μάκαρ-ος, κτλ.
 ὁ ἦ ὑψαύχην, τοῦ τῆς ὑψαύψεν-ος, κτλ.
 ὁ ἦ μακρόχειρ, τοῦ τῆς μακρόχειρ-ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα: ᾧ μέλαν, ᾧ τάλαν — (ἐλεῆμων, τὸ ἐλεῆμον) ᾧ ἐλεῆμον — (νοήμων, τὸ νοῆμον) ᾧ νοῆμον — (ἄρρην, ἄρρην-ος) ᾧ ἄρρην — (ἀπάτωρ, ἀπάτωρ-ος) ᾧ ἀπάτωρ.

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδέτερου: (ὁ, ἡ εὐγνώμων) ᾧ εὐγνώμων, τὸ εὐγνώμων· (ὁ, ἡ εὐσχῆμων) ᾧ εὐσχῆμων, τὸ εὐσχῆμων· ἀλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ᾧ ἀμνήμων, τὸ ἀμνήμων· (ὁ, ἡ μεγαλόφρων) ᾧ μεγαλόφρων, τὸ μεγαλόφρων.

Σιγμόληκτα

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς -ης τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς -ες τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον συγμόληκτον εἰς -ος ἢ ῥῆμα: ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὖ, γένος) — ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες — ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὖ, σέβομαι) — ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἀ, μέλει) — ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐώδες (εὖ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα

Ἐνικός		Πληθυντικός							
		(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)							
ὁ	ἡ	ἐπιμελής	τὸ	ἐπιμελές	οἱ	αἱ	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
τοῦ	τῆς	ἐπιμελοῦς	τοῦ	ἐπιμελοῦς	τῶν			ἐπιμελῶν	
τῷ	τῇ	ἐπιμελεῖ	τῷ	ἐπιμελεῖ	τοῖς	ταῖς	ἐπιμελέσι	τοῖς	ἐπιμελέσι
τὸν	τὴν	ἐπιμελῆ	τὸ	ἐπιμελές	τούς	τάς	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
	ᾧ		ἐπιμελές		ᾧ	ἐπιμελεῖς	ᾧ	ἐπιμελῆ	
Ἐνικός		Πληθυντικός							

ὁ	ἡ	εὐήθης	τὸ	εὐήθες	οἱ	αἱ	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
τοῦ	τῆς	εὐήθους	τοῦ	εὐήθους	τῶν			εὐήθων	
τῶ	τῆ	εὐήθει	τῶ	εὐήθει	τοῖς	ταῖς	εὐήθεσι	τοῖς	εὐήθεσι
τὸν	τὴν	εὐήθη	τὸ	εὐήθες	τούς	τάς	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
	ῶ		εὐήθες		ῶ		εὐήθεις	ῶ	εὐήθη

Παρατηρήσεις

§ 130. Τὰ εἰς **-ης, -ες** σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1 ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους

2 τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν αἰτιατικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν: *ὁ, ἡ εὐσεβής, ῶ εὐσεβές — οἱ, αἱ εὐγενεῖς τούς, τάς εὐγενεῖς*

3 τὰ βαρύτενα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδέτερου ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα: *ὁ, ἡ συνήθης, ῶ σύνηθες, τὸ σύνηθες — ὁ, ἡ αὐτάρκης, ῶ αὐταρκες, τὸ αὐταρκες — οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ-ων, πληρέ-ων) — οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων (ἐκ τοῦ εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).*

Σημείωσις 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς **-ώδης, -ώλης** καὶ **-ήρης**: *εὐώδης, ῶ εὐώδες, τὸ εὐώδες — ἐξώλης, ῶ ἐξώλες, τὸ ἐξώλες — ξιφήρης, ῶ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.*

Σημείωσις 2. Ἐπίθετον εἰς **-ης** ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (τῆς τριήρους, τῆ τριήρει, τὴν τριήρη, ῶ τριήρες — αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριήρεσι, τάς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως ναῦς.

2. Παράγωγα ἐπίθετα

α') Ἐκ ῥημάτων

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικά ἐπίθετα**): ἐκ τούτων

α') τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ

πάθη ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: γράφω-γραπ-τός (= γεγραμμένος), μείγνυμι-μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι-άλω-τός (= ο δυνάμενος νὰ ἀλωθῆ), βαίνω-βατός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῆ), ἐπαιν[ω]-ἐπαινε-τός, θαυμάζω-θαυμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῆται — νὰ θαυμάζεται).

β') τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθη ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῆ), διαβαίνω — διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβαθῆ). Πρβλ. τὸ ἐνοίκιον προπληρω-τέον· ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαιρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός** ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος: φεύγω (θ. φυγ-) — φυ-γὰς (= ὁ φεύγων), μείγνυμι (θ. μιγ-) μιγ-ὰς (= ὁ μεμειγμένος), ἀ-μιγ-ής (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπο-μαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στιλπ-νός (= ὁ στίλβων), στέγω — στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἤτοι καλύπτων), λάμπω — λαμπ-ρός, θάλλω — θαλ-ερός, μαιών (θ. μιαν-) — μια-ρός.

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος** ταῦτα σημαίνουν ἰκανότητα ἢ ἐπιτηδειότητα ἢ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: ἄρχω — ἀρχ-ικός (= ἰκανὸς νὰ ἄρχῃ), ἀμύνομαι — ἀμυν-τικός (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐριδ-) — ἐρισ-τικός (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφελῶ — ὠφέλ-ιμος, μάχομαι — μάχ-ιμος (= ἰκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ — φρόν-ιμος, νοέω-ῶ — νοή-μων (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ νοῆ), ἐλεέω-ῶ — ἐλεή-μων (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐλεῆ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπιληθ-) — ἐπιλήσ-μων, σῶζω (θ. σω-) — σωτήριος (= ὁ ἰκανὸς νὰ σῶζῃ).

β') Ἐξ ὀνομάτων

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-ιος (-αῖος, -εῖος, -οῖος, -ῶος), -κός (-ικός, -ακός)** ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: οὐρανός — οὐράνιος, ἀγορά (ἀγορά-ιος) — ἀγοραῖος, κῆπος — κηπ-αῖος, χέρσος — χερσαῖος, οἶκος (θ. οἶκε-, οἰκέ-ιος) — οἰκεῖος, ἵππος — ἵππειος, βασιλεὺς (βασίλει-ιος) — βασίλειος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων — Κιμών-εῖος, γέλως (θ. γελο (σ-), γελό-ιος,) — γελοῖος, ἥρως — (ἠρώ-ιος) — ἠρωῖος, πάππος — παππ-ῶος, φύσι-ς — φυσι-κός, πανήγυρι-ς, πανηγυρι-κός, λίβυ-ς — λιβυ-κός, θῆλυ-ς — θηλυ-κός, Αθηναῖος — Αθηνα-ῖκός, Ρόδιος — Ροδι-ακός (= τῶν Ῥοδίων).

Σημείωσις. Εἰς **-εῖος** (καὶ ὄχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὀμηρος — Ὀμήρ-

ειος, Πυθαγόρας — Πυθαγόρ-ειος, ὄνος — ὄν-ειος, κύκνος — κύκν-ειος, βούς (βο-ός) — βό-ειος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-εος (-οῦς), -ινος**: ταῦτα σημαίνουν ὕλην ἢ (σπανίως) χρώμα: ἄργυρος — (ἀργύρεος) ἀργυροῦς, χρυσός — (χρύσεος) χρυσοῦς, κύανος — (κυάνεος) κυανοῦς, λίθος — λίθινος.

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**: ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: καῦσις — καῦσι-μος (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χρῆσις — χρήσι-μος, ἐδώδῃ — ἐδώδ-διμος (= φαγώσιμος), πένθος — πένθ-ιμος.

4) μὲ τὰς καταλήξεις **-εις (γεν. -εντος), -όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**: ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: χάρις — χαρί-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστήρ — ἀστερ-όεις, ἰχθύς — ἰχθυ-όεις, σκότος (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός, φῶς — φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (θ. δεεσ-) — δει-λός, παχύς — παχυ-λός, φειδῶ — φειδω-λός, ἀπάτη — ἀπατη-λός, ὕψος — ὑψ-ηλός, δίψα — διψα-λέος, ψώρα — ψωρα-λέος, ἀνία — ἀνια-ρός, ἰσχὺς — ἰσχυ-ρός, φθόνος — φθονε-ρός, λίπος — λιπαρός, σκιά — σκι-ερός, λύπη — λυπη-ρός, ὄγκος — ὄγκ-ηρός, ἄνθος — ἀνθ-ηρός, ἀφρός — ἀφρ-ώδης (= πλήρης ἀφροῦ).

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀρμόζει εἰς ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: γάλα—γαλακτ-ώδης (= γαλακτ-ο-ειδής), σφήξ—σφηκ-ώδης (= σφηκο-ο-ειδής), παιδάριον — παιδαρι-ώδης (= ἀρμόζων εἰς παιδάριον).

5) μὲ τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**: ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: πῆχυς — πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἐνὸς πήχεως), στάδιον — σταδι-αῖος, πλέθρον — πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμῆ — σπιθαμ-ιαῖος, ἔτος — ἐτ-ήσιος, ἡμέρα — ἡμερ-ινός, ἔαρ — ἐαρ-ινός, θέρος — θερ-ινός, φθινόπωρον — φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία — μεσημβρ-ινός, νύξ — νυκτ-ερινός, χειμῶν — χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ιδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται ἐπίθετα

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιψος, -νός, -ινός**: πρόσθεν — πρόσθ-ιος, ὀπισθεν — ὀπίσθ-ιος, ὀψέ — ὀψ-ιος καὶ ὀψ-ιμος, πρῶ ἢ πρῶι — πρῶ-ιος ἢ πρῶος καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσι — περυσι-νός, χθές — χθεσ-ινός (βλ. καὶ § 145).

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: ῥάγδην — ῥαγδ-αῖος, χύδην — χυδ-αῖος, καθόλου — καθολ-ικός.

Παραθετικά

§ 136. Ἡ ιδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποίαν δηλοῖ ἐν ἐπίθετον, δύναται νὰ ὑπάρχη εἰς περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμόν: *λευκός* ὁ ἄρτος, *λευκή* ἡ χιών, *λευκόν* τὸ ὄστον.

1) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικοῦ βαθμοῦ** ἢ **θετικόν**: ὁ *ὑψηλός* Ὀλυμπος.

2) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμόν ἐν **συγκρίσει** πρὸς ἐν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ ἐν **συγκρίσει** πρὸς **πολλὰ** ἄλλα, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικοῦ βαθμοῦ** ἢ **συγκριτικόν**: ὁ Ὀλυμπος ἐστὶν *ὑψηλότερος* τῆς Ὀσσης — ἵππος *λευκότερος* χιόνος — χρυσὸς δὲ *κρείσσων* μυρίων λόγων βροτοῖς.

3) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμόν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ ἐν **συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ἄλλα** ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον **ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ** ἢ **ὑψηλότατον** πάντων τῶν ὁρέων τῆς Ἑλλάδος.

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἐνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου· διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος (-τέρα, -τερον)** διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος (-τάτη, -τατον)** διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁμαλὰ παραθετικά

§ 138. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προστεθοῦν αἱ παραθετικαὶ καταλήξεις, οἷον:

ξηρὸς	(θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχύς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ὑγιής	(θ. ὑγιεσ-)	ὑγιέσ-τερος	ὑγιέσ-τατος
χαρίεις	(θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτήρ **ο**, ἐὰν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6):

	νέος	(θ. νεο-)	νεώ-τερος	νεώ-τατος
	σοφός	(θ. σοφο-)	σοφώ-τερος	σοφώ-τατος
	ίκανός	(θ. ίκανο-)	ίκανώ-τερος	ίκανώ-τατος
	ἤσυχος	(θ. ἤσυχο-)	ἤσυχώ-τερος	ἤσυχώ-τατος
	τίμιος	(θ. τιμιο-)	τιμιώ-τερος	τιμιώ-τατος
Ἀλλά	ἀνιαρός		ἀνιαρό-τερος	ἀνιαρό-τατος
	ἰσχυρός		ἰσχυρό-τερος	ἰσχυρό-τατος
	λιτός		λιτό-τερος	λιτό-τατος
	ἔντιμος		ἐντιμό-τερος	ἐντιμό-τατος
	ἀκίνδυνος		ἀκινδυνό-τερος	ἀκινδυνό-τατος
	εὐθυμος		εὐθυμό-τερος	εὐθυμό-τατος
	ἄλυπος		ἄλυπό-τερος	ἄλυπό-τατος
	ἐλαφρός		ἐλαφρό-τερος	ἐλαφρό-τατος
	σεμνός		σεμνό-τερος	σεμνό-τατος
	ἐνδοξος		ἐνδοξό-τερος	ἐνδοξό-τατος
	(βλ. § 11, 2).			

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν: ἐλαφρός – ἐλαφρύ-τερος ἀντὶ ἐλαφρό-τερος, κατὰ τὸ βαρύ-τερος, γλυκὺς — γλυκό-τερος ἀντὶ γλυκύ-τερος, κατὰ τὸ πικρό-τερος). Οὕτω:

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ων, -ον**, γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἐρρωμένος** (= δυνατός) καὶ **πένης** (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς **-έστερος, -έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ης, -ες** σιγμολήκτων):

εὐδαίμων	(θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος
ἄσμενος	(θ. ἀσμενο-)	ἀσμεν-έσ-τερος	ἀσμεν-έσ-τατος
ἐρρωμένο ς	(θ. ἐρρωμενο-)	ἐρρωμεν-έσ-τερος	ἐρρωμεν-έσ-τατος
πένης	(θ. πενητ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

Ὅμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς**:

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)	ἀπλούσ-τερος	ἀπλούσ-τατος
		(ἐκ τοῦ ἀπλο-έσ-τερος	ἀπλο-έσ-τατος)

εὔνουσ (θ. εὔνοο-) εὔνούσ-τερος εὔνούσ-τατος
(ἐκ τοῦ εὔνο-έσ-τερος εὔνο-έσ-τατος).

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ παλαιο-, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι**: παλαί-τερος, παλαί-τατος (πρβλ. ἄνω — ἀνώ-τερος). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτήρος **ο** τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραῖος (γεραί-τερος γεραί-τατος)
σχολαῖος (σχολαί-τερος σχολαί-τατος).

Καὶ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄψιος (ὄψι-αί-τερος ὄψι-αί-τατος)
ἴδιος (ἴδι-αί-τερος ἴδι-αί-τατος) ἀλλὰ καὶ
(ἰδιώ-τερος ἰδιώ-τατος)
(ἰσ-αί-τερος ἰσ-αί-τατος).

3) τὰ παραθετικά τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων **ἄρπαξ**, **βλάξ**, **λάλος** (= φλύαρος), **κλέπτῃς** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος**, **-ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** — **ἀχαρίσ-τερος**, **ἀχαρίσ-τατος**):

ἄρπαξ (θ. ἀρπαγ-) ἀρπαγ-ίστερος ἀρπαγ-ίστατος
βλάξ (θ. βλακ-) βλακ-ίστερος βλακ-ίστατος
λάλος (θ. λαλο-) λαλ-ίστερος λαλ-ίστατος
κλέπτῃς (θ. κλεπτα-) κλεπ-ίστερος κλεπτ-ίστατος
πλεονέκτης (θ. πλεονεκτα-) πλεονεκτ-ίστερος πλεονεκτ-ίστατος

Σημείωσις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ-τερος**, **μᾶλλον φίλος-φίλ-τατος** καὶ **μάλιστα φίλος**.

β') Ἀνώμαλα παραθετικά

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος**, **-τατος**, ἀλλὰ **-ίων**, **-ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος**, **-ίστη**, **-ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Οὕτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικὰ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων:

αἰσχροῦ	ὁ, ἢ αἰσχιῶν	τὸ αἰσχίον	(θ. αἰσχ-)	αἰσχιστος
ἐχθροῦ	ὁ, ἢ ἐχθίων	τὸ ἐχθιον	(θ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἡδύς	ὁ, ἢ ἡδίων	τὸ ἡδίον	(θ. ἡδ-)	ἡδιστος
καλός	ὁ, ἢ καλλίων	τὸ κάλλιον	(θ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἢ μείζων	τὸ μείζον	(ἐκ τοῦ μέγ-ων)	μέγιστος
ῥάδιος	ὁ, ἢ ῥάων	τὸ ῥᾶον	(θ. ῥα-)	ῥᾶστος
ταχύς	ὁ, ἢ θάπτων	τὸ θᾶπτον	(θ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθός	ὁ, ἢ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον	(θ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἢ βελτίων	τὸ βέλτιον	(θ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἢ κρείττων	τὸ κρεῖπτον	(θ. κρετ-)	κράτιστος (πρβλ. κράτος)
	ὁ, ἢ λῶων	τὸ λῶον	(θ. λω-)	λῶστος
κακός	ὁ, ἢ κακίων	τὸ κάκιον	(θ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἢ χείρων	τὸ χεῖρον	(θ. χειρ-)	χείριστος
	ὁ, ἢ ἦπτων	τὸ ἦπτον	(θ. ἦκ-)	ἐπίρρ. ἦκιστα
μικρός	μικρότερος			μικρότατος
	ὁ, ἢ ἐλάττων	τὸ ἔλαττον	(θ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἢ μείων	τὸ μείον	(θ. μει-)	ὀλίγιστος
πολύς	ὁ, ἢ πλέων	τὸ πλέον	(θ. πλε-)	πλειῖστος

γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.

§ 142. Τὰ εἰς **-ίων (-ων)**, **-ιον (-ον)** συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα:

Ἐνικὸς					
(θ. ἀμεινων, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)					
ὁ,	ἢ	ἀμείνων	τὸ	ἄμεινον	
τοῦ,	τῆς	ἀμείνον-ος	τοῦ	ἀμείνον-ος	
τῶ,	τῆ	ἀμείνον-ι	τῶ	ἀμείνον-ι	
τόν,	τὴν	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	τὸ	ἄμεινον	
	ῶ	ἄμεινον	ῶ	ἄμεινον	

Πληθυντικὸς					
οἱ,	αἱ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	

τῶν	ἀμεινόν-ων	τῶν	ἀμεινόν-ων
τοῖς,	ταῖς ἀμείνο-σι	τοῖς	ἀμείνο-σι
τούς,	τάς ἀμείνον-ας ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
	ᾧ ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	ᾧ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι **ἀμείνω, ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπό σιγμόληκτον θέμα **ἀμεινοσ-** ἀμείνοσ-α, ἀμείνοσ-ες (βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἔλλειπτικά

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἤτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου: σοφός — **μᾶλλον** σοφός — **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν: πιὸ σαφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουν τὰ παραθετικά

1) κανονικῶς αἰ μετοχαί: *συμφέρων* — **μᾶλλον** *συμφέρων* — **μάλιστα** *συμφέρων*.

2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα: *εὐελπὶς* — **μᾶλλον** *εὐελπὶς* — **μάλιστα** *εὐελπὶς* κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουν παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

1) ὕλην: *χαλκοῦς, ξύλινος*.

2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν: *πατρικός, μητρῶος, παππῶος, ἀδελφικός, παιδικός*.

3) τόπον ἢ χρόνον: *γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός*.

4) μέτρον: *σπιθαμιαῖος, δίπηχυς*.

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον **πᾶς** ἢ τὸ στερητικὸν **ἀ-**: *πάντιμος, πάγκαλος* — *ἀθάνατος, ἄνπνος*.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἔλλειπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἔλλειπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις:

(ἄνω)	ἀνώ-τερος	ἀνώ-τατος
(κάτω)	κατώ-τερος	κατώ-τατος
(πρὸ)	πρό-τερος	(πρῶτος)
(ὑπὲρ)	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος

—	ὑστερος	ὑστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)		
)	προτιμότερος	
—	—	ὑπατος
—	—	ἔσχατος

Α'. Πρώτον συνθετικὸν Κλιτὸν

β') Ἐπίθετον

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων ὡς πρώτων συνθετικῶν λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον: (ἄκρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμαί, πύλαι) **Θερμο-πύλαι**, (ἄξιος, νίκη) **ἀξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **διακασιο-μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλὸς** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλι-** (**καλλί-μορφος**, **καλλί-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-πόρος**, **παν-σέληνος**).

Σημείωσις 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν **εἷς**, **δύο**, **τρεις**, **τέσσαρες**, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς πρώτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-**: (ἓν, εἶδος) **μονο-ειδής**, **δί-δραχμον**, **τρί-πους**, **τετρά-πηχος**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρώτα συνθετικά ἢ μένου ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἑπτὰ**, **ἑννέα**, **δέκα**): **πεντά-δραχμον**, **ἕξα-έτης**, **εἰκοσί-πηχυς**, **εἰκοσά-πηχυς**, **ἑκατόμπεδος**, **ἑκατοντα-έτης**.

Β'. Δεύτερον συνθετικὸν

1. Κλιτὸν

β') Ἐπίθετον

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον: (γνωστός) **ἄγνωστος**, (ἴσος) **ἄν-ισος**, (ποικίλος) **πολυ-ποίκιλος**, (συνήθης) **ἀ-συνήθης** (πρβλ. νεοελλ: **μον-ἀκριβος**, **ρόδο-κόκκινος**).

Ἀνώμαλα ἐπίθετα

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντε: **μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς** καὶ **φρουῶδος**.

	Ἐνικός	Πληθυντικός			
	(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)				
μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα
μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλῳ	μεγάλη	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μέγαλε	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)					
πολὺς	πολλή	πολὺ	πολλοὶ	πολλοὶ	πολλὰ
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῳ	πολλῆ	πολλῳ	πολλοῖς	πολλοῖς	πολλοῖς
πολὺ-ν	πολλήν	πολὺ	πολλοὺς	πολλὰς	πολλὰ
πολὺ	πολλή	πολὺ	πολλοὶ	πολλοὶ	πολλὰ

(θ. πραο- καὶ πραε-)					
πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
πράῳ	πραεῖα	πράῳ	πραέσι	πραεῖαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ σῶος ἢ σῶς τὸ σῶον οἱ σῶ αἱ σῶ τὰ σᾶ
 τὸν σῶν τὴν σῶν τὸ σῶν τοὺς σῶς τὰς σῶς τὰ σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὀμαλοῦ σῶος, σῶα, σῶον.
 Τὸ δὲ **φρουῶδος, φρουῶδη** (καὶ **φρουῶδος**), **φρουῶδον** εἶναι ἑλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκειται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.